

Essay

GERARD TER HORST • redacteur nd.nl/opinie

»Mijn identiteit in Christus? Was het maar waar«

'Mijn identiteit ligt in Christus.' Het is een gedachte die ik de afgelopen jaren heb gekoesterd. Als ik fouten had gemaakt, anderen had geïrriteerd, al dan niet terecht kritiek had gekregen of me druk dreigde te maken om de nederlagen in het leven. Het is een mooie, warme en gelovige gedachte die ik als een deken om me heen kon slaan. Het maakt niet uit hoe anderen over mij denken, mijn identiteit, mijn eigenheid 'ligt in Christus'.

Ik blijf niet de enige. Het goedbedoelde 'onze identiteit ligt in Christus'-denken is op het christelijke erf wijidverbreid, van de Edese studentenpastor Nico van der Voet tot evangelisch voorganger Wilkin van de Kamp, van de gereformeerde dominee Jos Douma tot de christelijke studentenvereniging Navigators.

Veel van dit denken lijkt terug te gaan op de prachtige 'je bent geliefd'-preken van de Nederlands-Amerikaanse priester Henri Nouwen (1932-1996). Preken die onder de oproep 'omarm je ware identiteit' worden aangeprezen. Deze overtuiging lijkt een kapstok geworden waaraan we onze geloofsjas ophangen, een superhandig haakje voor onzekere mensen met onrustige zielen. Maar het klopt niet, die hele identiteitsgedachte. Dat leerde ik het afgelopen moeilijke jaar.

In het lezenswaardige boek *Eén kerk. Weg uit de verdeeldheid* dat eind vorig jaar verscheen, sprak de christelijk-gereformeerde dominee, psycholoog en filosoof Bert Loonstra al van een 'loos concept'. Het deed me de wenkbrauwen fronsen. Zou het echt? Begreep Loonstra niet hoe dierbaar deze woorden zijn voor wie het piekeren over zichzelf moe is? Loonstra's kritiek houdt verband met de betekenis van het woord identiteit, een modern begrip dat zo niet in de Bijbel noch de belijdenissen voorkomt. Het gaat om zelfbewustzijn, om jezelf onderscheiden van anderen, schreef hij. 'De identiteit van de gelovigen wordt terdege bepaald door de verbondenheid met Christus, maar dat sluit niet uit dat allerlei andere factoren uit de levensgeschiedenis de identiteit mede bepalen.' Inmiddels ben ik dat hartgrondig met hem eens. Je identiteit, die gaat over je eigenheid, je zijn, je 'unieke zijn' zelfs. Ze wordt gevormd door een veelheid aan factoren, een combinatie van genen, opvoeding, omstandigheden, karakter, je directe omgeving.

We vinden het tegenwoordig een belangrijk begrip. Maar als ik er langer over nadenk, leg ik er niet makkelijk de vinger op. Wat omvat mijn identiteit precies? Het gaat over wie

ik ben en meer nog: wie ik ben geworden. Het gaat over nu, maar is gestoeld op het onvoltooid verleden van ieder levend mens.

Je identiteit is niet statisch en evenmin vloeibaar. Ze is in beweging, ogenschijnlijk zo traag als de gletsjers in de Alpen. Dat gaat na je kinder- en jonge jaren zo langzaam dat je identiteitsontwikkeling in tijdvakken van vele jaren kunt definiëren. De grap is: ook wie denkt op zoek te zijn naar z'n identiteit heeft onderwijl 'gewoon' een identiteit ... Moge-lijk ben je er niet tevreden mee, maar dat is wat anders.

Hier laat zich al een botsing voorvoelen: oké, je identiteit is in beweging, zij kan naar Christus toe bewegen, maar kan ze

bare naasten kost het weinig moeite de ander flink pijn te doen. Het lijkt wel of alles harder binnenkomt. In dit conflict moet iedereen zichzelf opnieuw uitvinden. 'RIP identiteit', zouden m'n puberzonen zeggen.

In dit alles viel ik mezelf tegen. Erboven staan, dat was moeilijk. Niet gevoelig zijn voor de afwijzing door de ander, vergeet het maar. Het voelde alsof ik in de woeste branding van de zee stond. Je weet dat het stormt en dat de golven hoog zijn; toch sloeg iedere golf zo hard over me heen dat die me uit het lood sloeg, van m'n stuk bracht. Denkt de ander echt zo slecht over mij? Denk ik ook zo slecht over hem? Voor iemand die dacht dat zijn identiteit vast en in Christus besloten lag, was het een merkwaardige ervaring telkens kopje-onder te gaan, overspoeld te worden. Ik kon wel denken dat het er niet toe deed hoe anderen over mij denken, in werkelijkheid deed het er alle dagen toe. Mezelf daar ongevoelig voor verklaren, was oppervlakkig gedacht. Natuurlijk hoeven die stemmen niet het laatste woord te hebben, gelukkig niet, maar de invloed ervan ontkennen is niet verstandig. Wie ik ben en hoe ik ben geworden, ik kan daar Christus' identiteit overheen leggen. Maar daarmee doe ik Hem tekort en zet ik mezelf op het verkeerde been. De werkelijkheid is een stuk harder en rauwer.

Wat verlies ik eigenlijk als ik deze gedachte prijsgeef? Bij nader inzien is dat minder dan ik had verwacht. Al val ik terug op minder moderne begrippen dan zoiets als identiteit. Er blijft de verbondenheid met Hem. De beschutting. Het bij Hem schuilen. Altijd. En alleen. Bij Hem. Hij belichaamt de hoop die in mij is, ik weet dat ik 'in Hem' ben, dat ik ben opgenomen in zijn lijden en sterven, dat God in het oordeel op Hem ziet en niet op mij. Hij wist mijn aardse identiteit niet uit en voorziet die ook niet van een nieuw geestelijk sausje. Het is eerder dat wie ik ben (of was) niet langer het laatste woord heeft. Ik ben als het ware geadopteerd. Daarbij is er veel veranderd en veel ook niet.

Het mooiste woord in dit verband vind ik, ook tot mijn eigen verrassing, die beroemde opening van de Heidelbergse Catechismus: dat je in leven en sterven het eigendom bent van Jezus Christus. Eigendom, dat voert verder en is een stuk concreter dan het lastiger te definiëren identiteit. Christus laat niet slechts een onderhuids stempel achter, Hij heeft me gekocht en ingelijfd – inclusief de restschuld op de hypotheek van mijn persoonlijkheid, mijn identiteit. «

Niet gevoelig zijn voor de afwijzing door een ander, vergeet het maar.

'in Christus' zijn? Dan zou ik als Christus zijn of moeten zijn. Dat is helaas minder waar dan ik voor lief heb.

Ligt mijn identiteit in Christus? Ik ben er na een moeitevol jaar anders over gaan denken. De zwaarte van dit jaar schuilt in een familieconflict waarbij ik betrokken raakte. Een treurig conflict waar niemand om gevraagd heeft en dat zich niet zomaar laat oplossen. Het overkwam ons, sleurde ons mee in een stroom van gebeurtenissen, met een dynamiek waarin de ander in z'n waarde laten haaks leek te staan op het eigen gelijk.

Een ordinair familieconflict, dat is het, hoe pijnlijk ook. Een conflict waarvan er helaas vele zijn. Rondom relaties, echtscheidingen, erfenissen, grenzen (letterlijk of figuurlijk), familiebedrijven ... Dit weet ik wel: in zo'n conflict met dier-